

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет філології

Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія української культури: літературно-мистецький дискурс

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Середня освіта (українська мова і література)

Спеціалізація 014.01 Українська мова і література

Спеціальність 014 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
української літератури
Протокол №1 від “04” вересня 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історія української культури: літературно-мистецький дискурс
Рівень вищої освіти	Перший
Викладач (-і)	Голод Роман Богданович
Контактний телефон викладача	(0342)596074
E-mail викладача	roman.golod@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний. Лекції, практичні, самостійна робота
Обсяг дисципліни	Кредити ЄКТС – 3 (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Очні консультації: 30 год. Понеділок 09.00-11.00. Кафедра української літератури, 303 ауд. Онлайн-консультації: 30 год. Розклад присутності викладача: субота з 11.00-13.00 viber (+3800679603680).

2. Анотація до курсу

Дисципліна «Історія української культури: літературно-мистецький дискурс» вивчається студентами-бакалаврами другого курсу навчання у першому семестрі й має на меті вивчення основних періодів українського культурогенезу у зіставленні з відповідними тенденціями світового культурного процесу; ознайомлення студентів із матеріальними та духовними здобутками подвижників української культури, мистецтва, літератури, освіти і науки крізь призму світових тенденцій і національних традицій.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, порівняльно-зіставний, репродуктивний, інтерактивні комп'ютерні технології (комп'ютерне тестування), самостійна робота.

Методи контролю: фронтальне опитування, індивідуальне опитування, тестування, письмова робота.

3. Мета та цілі курсу

Сформувати систему знань про закономірності культурного процесу, культуру як специфічний та унікальний феномен людства. Розглянути історію української культури в розвитку, в єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій у ній. Дати уявлення студентам про особливості культурних епох в Україні, представити типологію художніх напрямів і течій в українському мистецтві загалом і в літературі зокрема, ознайомити студентів з основними особливостями ментального та художньо-естетичного мислення українців. Розкрити основні етапи становлення та розвитку освіти і науки в Україні. Навчити здобувачів освіти розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології та культурології, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, а саме – в діяльності, пов'язаній із аналізом, творенням і оцінюванням письмових та усних текстів різних жанрів і стилів, організацією успішної комунікації в культурологічному дискурсивному полі.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах I-III рівнів акредитації.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності.

ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України

ЗК 6. Здатність реалізовувати громадянські права й обов'язки, соціальну й громадянську відповідальність.

ЗК 10. Здатність до формування навичок здорового способу життя й гармонійного розвитку людини, збереження довкілля.

ЗК 13. Здатність діяти соціально та свідомо.

ЗК 14. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності.

Фахові компетентності:

ФК 7. Здатність до реалізації виховної функції під час навчання.

ФК 9. Здатність розглядати літературні тексти, явища і факти в контексті української та світової культури, виявляти специфіку літературних напрямів, течій, шкіл; уміти аналізувати індивідуально-авторський стиль окремих письменників.

ФК 10. Здатність зберігати і примножувати мистецько-культурні цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної сфери.

ФК 12. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (намісцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Використовувати гуманістичний потенціал рідної й світової літератур для формування духовного світу молодшого покоління громадян України.

ПРН 4. Знати специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, художні твори української та зарубіжної класики й сучасності.

ПРН 5. Володіти навичками розрізняти літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилізаціями їхніми сутнісними характеристиками.

ПРН 9. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
Практичні заняття	18
Самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Перший	014 Середня освіта 014.01 Українська мова і література	Другий	Нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літер атура	Завдання, год	Вага оцін ки	Термін виконання
Модуль 1. Витоки української культури та її розвиток у період княжої та литовсько-польської доби. Тема 1. Генезис української культури. Передумови розвитку української культури. План 1. Поняття «культура», походження та визначення. Основні культурологічні теорії. 2. Культура і цивілізація: співвідношення понять.	Проблемна лекція Практичне заняття	1, 3, 8, 9, 10, 17, 19, 20, 21	Вивчити: Поняття «культура», походження та визначення. Основні культурологічні теорії. Культура і цивілізація: співвідношення понять. Проблема взаємозв'язку між	5	Згідно з розкладом

<p>3. Проблема взаємозв'язку між розвитком культури й освіти у суспільстві.</p> <p>4. Форми культури і суб'єкти культурної творчості. Поняття «світова», «національна» та «етнічна» культура. Масова й елітарна культура.</p> <p>5. Соціальні функції культури. Види культурних норм та їх суспільне призначення.</p> <p>6. Концепції походження слов'ян. Проблема українського етногенезу.</p> <p>7. Характеристика основних етапів культурного розвитку України.</p> <p>8. Культурно-історична своєрідність регіонів України.</p> <p>9. Мова як одна з основних складових ознак етносу: проблеми походження та розвитку української мови.</p> <p>10. Культура доби первісного ладу на території України.</p>			<p>розвитком культури й освіти у суспільстві. Форми культури і суб'єкти культурної творчості. Поняття «світова», «національна» та «етнічна» культура. Масова й елітарна культура. Соціальні функції культури. Види культурних норм та їх суспільне призначення. Мистецтво як явище культури. Поняття про етнос, народ, націю. Концепції походження слов'ян. Проблема українського етногенезу. Характеристика основних етапів культурного розвитку України. Культурно-історична своєрідність регіонів України. Мова як одна з основних складових ознак етносу: проблеми походження та розвитку української мови. Культура доби первісного ладу на території України.</p> <p>2 год – лекція; 2 год – практичне</p>		
<p>Тема 2. Передумови розвитку української культури. План</p> <p>1. Слов'янський культурогенез. 2. Культура Київської Русі. 3. Культура Галицько-Волинського князівства. 4. Розвиток освіти і мистецтва.</p>	<p>Лекція Практичне заняття</p>	<p>8, 9, 10, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 27</p>	<p>Вивчити: Слов'янський культурогенез. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства. Розвиток освіти і мистецтва.</p> <p>2 год – лекція; 2 год – практичне</p>	<p>5</p>	<p>Згідно з розкладом 3</p>
<p>Тема 3. Культурогенез на українських теренах: від античності до</p>	<p>Лекція Практичні заняття</p>	<p>8, 9, 10, 17,</p>	<p>Вивчити: Феномен і загальна характеристика</p>	<p>10</p>	<p>Згідно з розкладом 3</p>

<p>періоду Київської Русі. План 1.Феномен і загальна характеристика античної культури. 2.Грецька колонізація Північного Причорномор'я. 3.Основні тенденції розвитку духовної культури греків регіону. 4.Освіта, філософія, архітектура, образотворче мистецтво та скульптура. Релігійне життя.</p>		18, 19, 21, 22, 23, 27	античної культури. Грецька колонізація Північного Причорномор'я. Основні тенденції розвитку духовної культури греків регіону. Освіта, філософія, архітектура, образотворче мистецтво та скульптура. Релігійне життя. 2 год – лекція; 4 год – практичні		
<p>Модуль 2. <i>Розвиток української культури з сер. XVII ст. до поч. XXI ст.</i> Тема 1. Козаччина як явище культури. Доба бароко. План 1.Умови та загальна характеристика розвитку культури України в добу козаччини. 2.Розвиток української мови. Книгодрукування. Освіта. Педагогіка. 3.Гуманізм у літературі. Полемічні твори. Театральне та музичне мистецтво. Архітектура й образотворче мистецтво. 4.Обряди та звичаї запорізьких козаків. 5.Особливості розвитку української культури другої половини XVII – кінця XVIII століття. 6.Феномен українського бароко. 7.Філософія Григорія Сковороди. 8.Театральне і музичне мистецтво. Література, архітектура та скульптура бароко. 9.Впливи рококо та класицизму. Образотворче, декоративне й ужиткове мистецтво.</p>	Лекція-діалог (лекція з включенням бесіди) Практичне заняття	2, 7, 8, 9, 11, 12, 17, 18, 19, 21, 22, 27	Вивчити: Умови та загальна характеристика розвитку культури України в добу козаччини. Розвиток української мови. Книгодрукування. Освіта. Педагогіка. Гуманізм у літературі. Полемічні твори. Театральне та музичне мистецтво. Архітектура й образотворче мистецтво. Обряди та звичаї запорізьких козаків. Філософія козацького життя. Козацька етнічна самосвідомість. Козацькі культи та цінності. Особливості розвитку української культури другої половини XVII – кінця XVIII століття. Феномен українського бароко. Філософія Григорія Сковороди. Театральне і музичне мистецтво. Література бароко. Архітектура	5	Згідно з розкладом

			та скульптура бароко. Впливи рококо та класицизму. Образотворче мистецтво. Декоративне й ужиткове мистецтво. 2 год – лекція; 2 год – практичне		
<p>Тема 2. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII – початок XX ст.).</p> <p>План</p> <p>1.Історичні умови розвитку культури в Україні в кінці XVIII – XIX століттях.</p> <p>2.Формування системи освіти. Внесок українських вчених у розвиток природничих і технічних наук.</p> <p>3.Становлення національної літератури.</p> <p>4.Філософія позитивізму в українському культурному процесі.</p> <p>5.Педагогіка й освіта Розвиток живопису, архітектури, музичного мистецтва і театру.</p> <p>6.Український модерн. Архітектура, живопис, література.</p>	Лекція-діалог (лекція з включенням бесіди) Практичні заняття	1, 2, 3, 8, 9, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 26	<p>Вивчити:</p> <p>Історичні умови розвитку культури в Україні в кінці XVIII – XIX століттях. Формування системи освіти. Внесок українських вчених у розвиток природничих і технічних наук. Становлення національної літератури. Роль творчості Тараса Шевченка у становленні української культури. Філософія позитивізму та її вплив на літературу і мистецтво. Педагогіка й освіта Розвиток живопису, архітектури, музичного мистецтва і театру. Український модерн. Архітектура, живопис, література</p> <p>2 год – лекція; 4 год – практичні</p>	10	Згідно з розкладом 3
<p>Тема 3. Культура України XX – початку XXI століть.</p> <p>План</p> <p>1.Культура України під час боротьби за державну незалежність.</p> <p>2.Трагедія української культури у період сталінізму.</p> <p>3.Протиріччя культурного процесу 60-80-х рр.</p> <p>4.Досягнення та проблеми культури незалежної України. Сучасна</p>	Лекція-дискусія (лекція з включенням дискусійних питань) Практичні заняття	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21,	<p>Вивчити:</p> <p>Культура України під час боротьби за державну незалежність. Основні тенденції культурного й освітнього розвитку в 20-ті роки. Українізація. Трагедія української культури у період сталінізму. Протиріччя</p>	10	Згідно з розкладом 3

українська школа. 5.Культура української діаспори. 6.Традиційна культура українського народу.		25, 26, 27	культурного процесу 60-80-х рр. Досягнення та проблеми культури незалежної України. Сучасна українська школа. Культура української діаспори. Традиційна культура українського народу. 2 год – лекція; 4 год – практичні	
---	--	---------------	---	--

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Вид підсумкового контролю – екзамен. Максимальна оцінка за курс – 100 балів. Максимальна оцінка за поточні заняття – 50 балів (максимальна оцінка за практичні заняття – 40 балів, за контрольну роботу – 5 балів, за самостійну роботу – 5 балів). Допуск до екзамену – 27 балів за поточні заняття. Екзамен вважається складеним за умови набору на ньому не менше 23 балів. Максимальна оцінка за екзамен – 50 балів.</p> <p>При засвоєнні кожної теми курсу (модуля) за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за п'ятибальною шкалою з розрахунку по 5 максимальних балів за кожне практичне заняття. Мінімум позитивною оцінкою вважаються 3 бали за практичне заняття.</p> <p>Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом множення максимальної кількості балів за одне практичне заняття на кількість практичних занять з додаванням балів за перевірку індивідуальної самостійної роботи студента (максимум – 5 балів) і оцінки за виконання контрольної роботи (максимум – 5 балів) і дорівнює 50 балам.</p> <p>Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт „9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»).</p>
Вимоги до письмової роботи	Студенти повинні виконати контрольну роботу, що складається з двох питань, вибраних із планів лекційних і практичних занять і спрямованих на повторення вивченого раніше матеріалу.
Практичні заняття	Максимальна оцінка за кожне практичне заняття 5 балів. Наприкінці курсу додаємо отримані на кожному занятті оцінки і отримуємо відповідну суму балів. Додатково студенти можуть отримати максимальних 5 балів за перевірку самостійної роботи, що теж входить в поточне оцінювання.
Умови допуску до підсумкового контролю	Мінімальна кількість балів, яку необхідно набрати студентіві при вивченні курсу для отримання допуску до складання підсумкового контролю (до іспиту), вираховується шляхом множення мінімально позитивного бала за практичне заняття на кількість практичних занять (включно з контрольною роботою) і становить 27 балів.

7. Політика курсу

Письмові роботи:

Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до

незарахування результатів чи нескладання тестування.

Академічна доброчесність:

Загальні морально-етичні принципи та правила поведінки осіб, що навчаються та працюють в університеті, визначаються Кодексом честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості освітнього процесу визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: <https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобіганняакадемічному-плагіату.pdf> Відвідування занять:

Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника»: https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozhenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf.

У разі пропуску занять здобувачі освіти мають право відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного (практичного) матеріалу самостійно з обов'язковим складанням тем і підсумкового тестування на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua, погоджених звикладачем на початку семестру. Умови навчання індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>

Неформальна освіта:

Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>).

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

Базова

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: Підручник. – К.: Либідь, 2006.
2. Багацький В.В., Кормич Л.І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ століття: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004.–304 с.
3. Василенко Н.В. Компетентнісний підхід в освіті: реалізація теорії та практики // Завуч. Усе для роботи. – 2017. – 21-22. – С. 36-73.
4. Виткалов В.Г., Митровка М.М. Українська культура: Навчально-методичний посібник. – Рівне: Волинські обереги, 2001.– 168 с.
5. Гаврюшенко О.А., Шейко В.М., Тишевська Л.Г. Історія культури: Навч. посіб /Наук. ред. Шейко В.М.– К.: Кондор, 2004 –763 с.
6. Гучко Г. І. Феномен шістдесятництва як вияв української ідентичності [Електронний ресурс] / Г. І.

- Гучко // Вісник Львівського університету. Сер. : Філософські науки. – 2013. – Вип. 16. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vlnu_philos_2013_16_22.pdf.
7. Дарморіз О. Феномен шістдесятників у контексті проблеми формування культурної еліти в Україні [Електронний ресурс] / О. Дарморіз, Р. Мокрик // Українознавчий альманах. – 2013. – Вип. 14. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ukralm_2013_14_21.pdf.
 8. Інклюзія в новій українській школі // Педагогічна газета. – 2017. - № 6. – С. 3.
 9. Історія світової культури. Культурні регіони. Навчальний посібник/ Керівник авторського колективу Л.Т.Левчук.– К.: Либідь, 2000.–520 с.
 10. Історія української архітектури /Ред. В.І. Тимофієнко.–К.: Техніка, 2003.– 472 с.
 11. Історія української культури. Курс лекцій / Під загальною редакцією доктора історичних наук С.О. Костилюєвої. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – С.7-27.
 12. Історія української культури. У 5 томах. – Т. 1: Історія культури давнього населення України / Б. Є. Патон (голов. ред.), В. М. Даниленко (ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 1136 с.
 13. Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 2: Українська культура XIII - першої половини XVII століть / Б. Є. Патон (голов. ред.), В. М. Даниленко (ред.). – К.: Наук. думка, 2001. – 848 с.
 14. Історія української культури: У п'яти томах. – Т. 3: Українська культура другої половини XVII-XVIII століть / Б. Є. Патон (голов. ред.), В. А. Смолій (ред.) – К.: Наук. думка, 2003. – 1246 с.
 15. Історія української культури: у 5-ти т. / Б. Є. Патон (голов. ред.), В. М. Даниленко (ред.). – К.: Наук. думка, 2008. – 1007 с.
 16. Історія української літератури XX ст. У 2-х кн.. Кн. 1. Перша пол. XX ст.: Підр. для студ. гуманітарних спец. вищ. закл. освіти/За ред. В.Г.Дончика.- К.: Либідь, 1998.–464 с.; Кн. 2. Друга половина XX ст.–К., Либідь.1998.–456 с.
 17. Історія української літератури. XX століття. У 2 кн. Кн.1.: 1910–1930-ті роки: Навч. посібник/За ред. В.Г.Дончика.-К.: Либідь, 1993– 784 с.
 18. Історія української та зарубіжної культури: Навчальний посібник /За ред. С.М.Клапчука, В.Ф.Остафійчука. –К.: Знання, 2002.–356 с.
 19. Калошин В.Ф. Роздуми про кращу освіту / В.Ф. Калошин. – 2017. – 144 с.
 20. Кравець В.П. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва. Тернопіль, 1994.
 21. Культурологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. / Кол. Авторів; за ред. А.Є.Конверського. – Х.: Фоліо, 2013. – 863 с.
 22. Левківський М.В., Микитюк О.М. Історія педагогіки: Навч.посібник / за ред.. М.В. Левківського. – Харків: ОВС, 2002. – 240 с.
 23. Левчук Л.Т. Історія світової культури. Підручник / Л.Т. Левчук. – К.: ЦНЛ, 2017. – 400 с.
 24. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : навчальний посібник. – К.: НАУ, 2006. – 302 с.
 25. Народна педагогіка і світовий досвід: Уклад. А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – К.: Знання –

Прес, 2003. – 134 с.

26. Павленко С.Ф. Джерела з історії культури України: Навч. посібник. Ч. 1. / С. Ф. Павленко, М. Г. Щербак, Ю. М. Сорока, Ю. В. Булгаков. – К.: Логос, 2017. – 147 с.
27. Перегуда Є.В. Історія української культури: навчальний посібник / Є.В. Перегуда, В.Ф.Панібудьласка, А.В.Тороп, В.П.Макогон, П.О. Дьомкін, В.Ф. Деревінський, С.В. Савойська, С.В. Стеценко, В.В. Бабич, Т.В. Шевельова, П.П. Оксюковський. – К.: КНУБА, 2010. – 149 с.
28. Передерій І.Г. Історія української культури: навч. посіб. для студентів усіх напрямів підготовки денної та заочної форм навчання / І.Г.Передерій, О.В.Тєвікова, А.В.Нарадько; за ред. І.Г.Передерій. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – 274 с.
29. Подольська Є.А., Лихвар В.Д., Іванова К.А. Культурологія. Навчальний посібник.–К.: Центр навчальної літератури, 2003.–288 с.
30. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури. Навчальний посібник. –К.: Знання, 2000.–360 с
31. Попович М. Нарис історії культури України.– К.: Артєк, 1998.–728 с.
32. Русова С. Нова школа. – К., 1917.
33. Салига Н. Історія дошкільної педагогіки : [навчально-методичний посібник до курсу]. – Івано-Франківськ : НАІР, 2014. – 120 с.
34. Сірополко С. Історія освіти в Україні. — К.: Наукова думка, 2001. — 912 с
35. Скільський Д.М. Історія української педагогіки. Ілюстрований навч. посібник. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. — 340 с.
36. Українська культура: історія і сучасність: Навч. посібник/За ред. Черепанової С.О. – Львів: Світ, 1994.–456 с.
37. Українська та зарубіжна культура. Навчальний посібник/За ред. М.М.Заковича та ін. – К. : Знання, 2000.–622 с.
38. Федоренко Д.І. Школа і освіта Запорізької Січі. – Кривий Ріг, 1990.
39. Хоменко В.Я. Українська і світова культура: Підручник. –К.: Україна, 2003.–336 с

Додаткова

1. Білоус Л. В. Ідеї національного відродження в русі українських шістдесятників [Електронний ресурс] / Л. В. Білоус // Прикарпатський вісник НТШ. Сер. : Думка. – 2012. – № 3. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pvntsh_2012_3_3.pdf.
2. Гарсія Канкліні Н. Уявлена глобалізація. – Львів: Видаництво Анетти Антоненко; К.: Ніка-Центр, 2016. – 256с.
3. Гудзенко О. П. Проблема національної ідентичності у творчості письменників розстріляного відродження [Електронний ресурс] / О. П. Гудзенко // Літературознавчі студії. – 2014. – Вип. 42 (1). – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Lits_2014_42\(1\)_37.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Lits_2014_42(1)_37.pdf).

4. Дзюба І.М. Інтернаціоналізм чи русифікація? — К.: Вид. дім «КиєвоМогилянська акад.», 2005. — 336 с.
5. Історія української культури: термінологічний словник / Уклад. С.О.Костилєва. — К.: НТУУ «КПІ», 2010. — 60 с.
6. Історія українського мистецтва в 6 томах. — К.: УРЕ, 1965–1967.
7. Історія української культури: у 5 томах. — К.: Наукова думка, 2001–Т.1.–1134 с., Т.2– 847 с., Т.3, 2003–1245 с.
8. Зарубіжні українці. Етнографічний довідник.—К.: Україна.— 1991.—256 с.
9. Копієвська О.Р. Трансформаційні процеси в культурі сучасної України : моногр. / О.Р. Копієвська. — К.: НАКККіМ, 2014. — 296 с.
10. Корінний М.М. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. — К.: Україна, 2000.—184 с.
11. Кучменко Е.М. Культурологія. Історія світової культури. Навч. Посіб.- К.: ППК ДСЗУ, -2012 р.-464 с.
12. Митці України. Енциклопедичний довідник. — К.: ІСБН, 1992.—847 с.
13. Огієнко Іван. Українська культура: коротка історія культурного життя українського народу. — К. : Фірма „Довіра”, 1992.—218 с.
14. Сбруєва А.А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн у контексті глобалізації (90-та рр. ХХ ст. — початок ХХІ ст.): Монографія. — Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня»; «Козацький вал», 2004. — 500 с.
15. Стельмахович М. Народна педагогіка. — К.: Рад. школа, 1985. — 312 с.
16. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. — К. : Акта, 2012. — 537с.
17. Українська педагогіка в персоналіях: У 2 кн. — Кн.2: Навч.посібник / За ред. О.В. Сухомлинської — К.: Либідь, 2005. — 552 с.
18. Художня культура світу: Європейський культурний регіон. Навчальний посібник. — К. : Вища школа, 2001.—191 с.
19. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч.посібник. — К.: Либідь, 2003. — 560 с.

15. Інформаційні ресурси (сайти)

1. <http://elib.nplu.org/object.html?id=124>.
2. <http://litopys.org.ua/krypcult>
3. <http://www.culturalstudies.in.ua>
4. <http://Uk.wikipedia>
5. <http://www.art.kiev.ua/>

6. <http://history.franko.lviv.ua>
7. <http://ukrknyga.at>.
8. <http://litopys.org.ua>
9. <http://www.history.org.ua>
10. <http://www.pamjatky.org.ua>
11. <http://www.etnolog.org.ua>
12. <http://www.info-library.com.ua/books-book-69.html>

Викладач _____ Р. Б. Голод